

LAPIN
YMPÄRISTÖKESKUS

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

28.5.2009

LAP-2008-R-18-531

wpd Finland Oy
Keilaranta 13
02150 ESPOO

Sähköposti 9.3.2009, arviointiohjelma

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMA, MIELMUKKAVAARAN TUULIPUISTO

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hanke Mielmukkavaaran tuulipuisto

Hankkeesta vastaava wpd Finland Oy
Keilaranta 13
02150 ESPOO

Yhteyshenkilö: Heli Rissanen (puh. 040 578 7584)
sähköpostiosoite: h.rissanen@wpd.fi

Yva-konsultti Pöyry Energy Oy
PL 63
02151 ESPOO

Yhteyshenkilö: Tiina Kähö (puh. 010 332 1441)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@poyry.com

Yhteysviranomainen Lapin ympäristökeskus
Hallituskatu 5 C
96101 ROVANIEMI

Yhteyshenkilö: Leena Ruokanen (puh. 040 738 6840)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@ymparisto.fi

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994, muutettu 458/2006) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Tuulipuiston ympäristövaikutusten arviointimenettelyn perustuu Lapin ympäristökeskuksen 17.11.2008 tekemään päätökseen.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma (YVA-ohjelma) on hankkeesta vastaavan suunnitelma siitä, miten arviointi tullaan suorittamaan. Yhteysviranomaisen lausunnossa arviointiohjelmasta pyritään mm. ohjaamaan käynnistynyttä YVA-menettelyä sekä tarkastellaan arviointiohjelman asianmukaisuutta ja riittävyttä sekä otetaan kantaa menettelyjen yhteensovittamiseen. Hankkeesta vastaava tekee arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella tarvittavat selvitykset ja arvioinnit hankkeen vaikutuksista ja laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA-selostus, arviointiselostus). Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa myös arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä. YVA-menettely päättyy lausuntoon.

Viranomaisilla, asianosaisilla ja asiasta kiinnostuneilla on mahdollisuus antaa lausuntonsa ja esittää mielipiteensä sekä YVA-ohjelmasta että YVA-selostuksesta.

Hankkeen toteuttamista varten tarvittaviin lupahakemuksiin liitetään ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

Hanke ja sen sijainti sekä esitetyt vaihtoehdot

wpd Finland Oy ja Metsähallitus Laatumaa (hankkeesta vastaavat) suunnittelevat tuulivoimapuiston rakentamista Mielmukkavaaralle Muonioon noin 16 km pohjois-luoteeseen Muonion kuntakeskuksesta. Hanke käsittää kokonaisteholtaan 30 – 45 MW:n tuulipuiston (15 – 10 tuulivoimalaa, joiden yksikköteho on 3 MW) sekä 110 kV:n voimajohdon Muonion sähköasemalle, joka sijaitsee kuntakeskuksen ja Oloksen välillä kantatien 79 pohjoispuolella. Voimajohdon pituus on noin 20-25 km. Voimalaitoksen lakikorkeus roottori mukaan lukien on noin 150 metriä.

Vaihtoehto 0: Hanketta ei toteuteta.

Vaihtoehto 1: Voimalaitoksia 15 kappaletta, yksikköteho 3 MW

Vaihtoehto 2: Voimalaitoksia 10 kappaletta, yksikköteho 3 MW

Vaihtoehto A: Voimajohto nousee ilmajohdoksi Mielmukkavaaran pohjoisrinteellä ja kiertää Mielmukkavaaran idän puolelta. Johtolinjaus liittyy olemassa olevaan 45 kV:n johtolinjaan Syväjärven ja Mielmukkajärven välissä, kulkien sitä myötäillen Muonion sähköasemalle. Uusi reittilinjaus poikkeaa nykyisestä voimajohdosta Utkujärven pohjoisosan ja Laitakosken ylityksen kohdilla.

Vaihtoehto B: Voimajohto nousee ilmajohdoksi Mielmukkavaaran pohjoisrinteellä ja kiertää Mielmukkavaaran lännen puolelta. Johtolinjaus kulkee Mielmukkavaaran ja Mielmukkavuoman välitse etelään valtatielle 21, jota myötäillen Yli-Muonion pohjoispuolelle. Tästä linjaus jatkaa Utkujärven pohjoispuolella Kaarnaksenvaaran eteläpuolelle, jossa se liittyy Muonion sähköasemalle johtavaan olemassa olevaan 45 kV:n johtolinjaan. Uusi reittilinjaus

poikkeaa olemassa olevasta Utkujärven pohjoisosan ja Laitakosken ylityksen kohdilla.

Vaihtoehto C: Voimajohto noudattelee vaihtoehtoon B reittiä Yli-Muonion kylän länsipuolelle, jossa se kääntyy etelään ja ylittää valtatie 21 jatkuen Autioniemelle. Autioniemeltä linjaus ylittää Muonionjoen kulkien Kuusisaaren ja Isosaaren etelärantaa pitkin. Isosaaren itäpäässä linjaus ylittää jälleen Muonionjoen ja jatkaa samansuuntaisesti ylittäen Utkujoen Poikkijärvenmaan länsipuolella. Tästä linjaus kulkee etelään Lapalipalolle, jossa se kääntyy itään ylittäen valtatie 21 Keinovuonmaan pohjoispuolella ja jatkaa Ylinenvaaran ja Iso Laitajärven välitse Keskinenvaaran eteläpuolelle, jossa linjaus liittyy Muonion sähköasemalle johtavaan olemassa olevaan 45 kV:n johtolinjaan.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

wpd Finland Oy on toimittanut 9.3.2009 Mielmukkavaaran tuulipuistohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelman Lapin ympäristökeskukselle. Tuulipuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelma ja sitä koskeva kuulutus on asetettu nähtäville Muonion kunnanvirastoissa ja Lapin ympäristökeskuksessa 17.3.2009 alkaen koko arviointimenettelyn ajaksi. Arviointiohjelmaa koskeva kuulutus on julkaistu Lapin Kansassa ja Pohjolan Sanomissa 15.3.2008 ja Luoteis-Lapissa 19.3.2009. Virallinen nähtävilläoloaika oli 17.3.2009–28.4.2009, jona aikana lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa ympäristökeskukseen.

Arviointiohjelmaan on voinut tutustua myös Muonion kunnankirjastossa, yhteispohjoismaisessa kirjastoautossa sekä internetissä www.ymparisto.fi > Alueelliset ympäristökeskukset > Lappi > Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > Vireillä olevat YVA-hankkeet > Mielmukkavaaran tuulipuisto.

Lapin ympäristökeskus on pyytänyt lausuntoa arviointiohjelmasta Muonion kunnalta, Lapin liitolta, Metsähallitus, Lapin luontopalvelulta, Enontekiön kunnalta, Museovirastolta, Tornionlaakson maakuntamuseolta, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta, Lapin TE-keskukselta, Tiehallinto, Lapin tiepiiriltä, Rajavartiolaitos, Lapin rajavartiostolta, Ilmavoimien esikunnalta, Lapin luonnonsuojelupiiriltä, Lapin lintutieteellinen yhdistys ry:ltä, Finavia Enontekiön lentoasemalta, Harrinivan Lomakeskukselta, Lapin Safareilta, Lapland Hotels:ilta, Luoteis-Lapin matkailuyhdistys ry:ltä, Tunturi-Lapin kehitys ry:ltä, Muonion sähköosuuskunnalta, Kätksuvannon kyläyhdistykseltä, Ylimuonion kylätoimikunnalta, Muonion Paliskunnalta, Muonion paliskunta/Yläperän tokkakunnalta, Paliskuntain yhdistykseltä, Muonion riistanhoitoyhdistykseltä, Ylimuonion Kairamiehet ry:ltä, Maahiset ry:ltä ja Kätksuvannon metsästäjiltä.

Ympäristöministeriölle on lähetetty 10.3.2009 aineisto Ruotsin kuulemista varten. Ympäristöministeriöstä on saapunut 7.5.2009 Naturvårdsverketin lausunto ruotsalaisten kannanotoista.

Hankkeesta on järjestetty yleisötilaisuus 30.3.2009 Muonion yläkoulun auditoriossa. Yleisötilaisuudesta ilmoitettiin kuulutuksessa 19.3.2009 Luoteis-Lapissa ja 15.3.2009 Lapin Kansassa ja Pohjolan Sanomissa.

LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Lausuntoja on annettu 12 Suomesta ja lisäksi Ruotsista. Mielipiteitä on annettu yhteensä kuusi. Yleisötilaisuuteen osallistui lähes 50 henkilöä.

Yleisötilaisuudessa 30.3.2009 annettuja mielipiteitä

- Hetta-Pallas ulkoilureitti kulkee kauniilla kansallispuistoalueella. Tuleva tuulipuisto tulisi näkymään suurimman osan 60 km:n matkalla.
- 110 kV sähkölinja vaihtoehdot tulisivat kulkemaan suurimmaksi osaksi, varsinakin Ylimuoniossa, yksityisen mailla.
- Mieluummin tuulivoimaa merenrantaan, Etelä-Suomeen, ei jäätymisongelmia, ei maisemaongelmia ja tuulisähkön käyttäjät/ostajat etelässä. Lapissahan tuotetaan jo vesivoimaa.
- Voimalinjan vetäminen kylän läpi olisi anteeksiantamaton ratkaisu, Voimalinja tulisi menemään asutuksen yli ja hyvin lähimaastossa. Myös terveydelliset vaikutukset. Miksei Olokselle lisätä voimaloita, jossa luonto raikattu ja rakenteet kunnossa?
- Tulisi selvittää ja tuoda esille ko. paikan ilmaston vaikutuksista, lämpötilan vaikutus, lämpötilaeron vaikutus tehoon.
- Sähkölinjan osat, pylväät, voivat olla taideteoksia.
- Tuulitutkimus erittäin tärkeä.
- Lähialueen tonttipolitiikan kehittäminen olisi hyvä tehdä. Lähellä oleville kuttajille ei tulisi siirtokustannuksia eikä sähkön siirtohävikkiä firmalle.
- Tarvitaanko aitauksia tornien ympärille? Minkälaiset vaikutukset aitauksesta riistalle? Voiko tornin jalusta toimia ampumalavana?
- Voimalaitoksen värityksen visuaalisten vaikutusten arviointi ja merkitys linnuille?
- Tuleeko lentoestevalot ja millaiset? Valojen vaikutus?
- Rakenne huomattavan korkea, koska Mielmukkavaara jo itsessään korkea. Laaja vaikutusalue.
- Rinneosuuksille tulee selvittää maakaapeliyhteys.
- Voiko sähköä korvamerkitä?
- Melualueen laajuus, jaksottaisuus ja sääolojen vaikutus.

Lausunnot

1. Muonion kunnanhallitus

Kunnalla ei ole Mielmukkavaaran tuulipuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta huomautettavaa.

2. Lapin liitto

Voimassa olevassa Tunturi-Lapin seutukaavassa Mielmukkavaaran tuulipuistoalue alue sijoittuu maa- ja metsätalousvaltaiseksi osoitetulle alueelle. Alueelle on merkitty varaus tuulivoima-alueelle. Tunturi-Lapin alueelle laaditaan parhaillaan maakuntakaavaa, joka on tarkoitus hyväksyä Lapin liiton valtuustossa marraskuussa 2009. Tunturi-Lapin maakuntakaavassa Mielmukkavaaran alue on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi ja merkitty tuulivoimaloiden alueeksi, jolla osoitetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamia tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvia alueita. Maakuntakaavassa osoitetaan sähkölinjan yhteystarve, joka kulkee Mielmukkavaaran itäpuolella välillä Muonio-Palojoensuu. Merkinnällä varaudutaan pa-

rantamaan sähkön siirtovarmuutta osoittamalla vanhan verkoston parannus- tai laajennustarve. Mielmukkavaara sijaitsee Yli-Muonio – Sonkamuohtan maa-seudun kehittämisen kohdealueen reunamalla sekä valtakunnallisesti tärkeän liikennekäytävän *Revontulentien* varrella. Maakuntakaavaan on Mielmukka-vaaran läheisyyteen osoitettu Yli-Muonion valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö sekä Kajangin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Maakuntakaavaan merkityt tuulivoiman aluevaraukset perustuvat Lapin liiton toimeksiannosta tehtyyn *Tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvat Lapin tunturit ja vaarat* (2005) selvitykseen. Selvityksessä Mielmukkavaaran alue osoittautui selvityskriteereiden ja -tarkkuuden puitteissa yhdeksi Lapin lupavimmista tuulivoiman hyödyntämiseen tutkittavista tuntuista tai vaaroista. Maakuntakaavalla pyritään turvaamaan energiahuollon valtakunnalliset tarpeet sovittaen ne yhteen muun yhdyskuntarakenteen sekä maiseman ja luonnonarvojen kanssa.

Lapin liiton virasto pitää Mielmukkavaaran tuulipuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa perusteellisena ja hyvin laadittuna. Esitystä täydentää runsas ja havainnollinen kuva- ja karttamateriaali.

3. *Metsähallitus Lapin luontopalvelut*

Metsähallituksella ei ole huomautettavaa arviointiohjelmasta.

4. *Museovirasto*

Kulttuurimaiseman, rakennetun ympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön näkökulmat on arviointiohjelmassa otettu asianmukaisesti huomioon.

Museovirasto pitää hyvänä, että arvioinnissa tarkastellaan vaikutuksia maisemakuvaan mm. Pallastuntureilta sekä myös tuulipuiston suhdetta Pallas-Yllästunturin kansallispuistoon. On syytä myös arvioida virkistys-, matkailutms. tarkoituksessa alueella liikkujien erämaa elämyksen uhanalaisuutta jos tuulipuisto voimajohtoineen ja teineen rakennetaan.

Valtakunnallisten alueidenkäytön erityistavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on varmistettava, että kulttuuriperinnön arvot säilyvät. Erityistavoitteiden tarkoittamat viranomaisten laatimat inventoinnit on arviointiohjelmassa otettu huomioon. Vuoden 1993 "Rakennettu kulttuuriympäristö" – inventointia tarkistetaan parhaillaan ja tarkistuksessa on Ylimuonion kylän aluerajaus uusiutunut. Uusi rajaus on kartalla tämän lausunnon liitteenä.

Ohjelman hankeympäristön nykytilaa kuvaavassa osassa (s. 48) mainituista muinaisjäännöksistä vain yhdellä (Ylinen Visantokoski, muinaisjäännösrekisterin tunnus 1000009452) on mahdollisesti vaikutusta esitettyihin hankevaihtoehtoihin. Vaikutukset tullaan selvittämään vuonna 2009 tehtävällä arkeologisella inventoinnilla. Arviointiohjelmassa todetaan tavoitteena olevan mahdollisten haitallisten vaikutusten minimointi arkeologiselle kulttuuriperinnölle (s. 58, 62 ja 67).

5. *Tiehallinto, Lapin tiepiiri*

Lapin tiepiiri pitää hyvänä Metsähallituksen halua edistää uusiutuvien energiamuotojen hyödyntämistä. Tuulivoimatuotantoon on Lapissa pyritty varmaan ympäristönäkökohdiltaan ristiriidattomimmat talouskäytössä olevat vaa-

rat ja tunturit, joista Mielmukkavaara on todettu olevan yksi potentiaalisimmista. Arviointiohjelman mukaan tuulipuiston maisemavaikutukset selvitetään arviointimenettelyn aikana. Tiepiirin mielestä tulisi erityisesti arvioida maisemavaikutukset Pallas-Ounastunturin alueen kannalta. Sen lisäksi, että Pallas-Ounastunturit kuuluvat valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin, on alue myös yksi Suomen 27 kansallismaisemasta. Lapissa kansallismaisemiksi on nimetty Pallas-Ounastuntureiden lisäksi ainoastaan Utsjokilaakso ja Torniojokilaakso. Tuulipuistoista on todettu aiheutuvan meluvaikutuksia. Tuulipuistojen sijoittumista suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon mahdollisuus myöhemmin ns. hiljaisten alueiden perustamiseen.

Arviointiohjelmassa on esitetty liikenteen osalta arvioitavan tarvittavia kuljetusreittejä ja – määriä sekä niiden suhdetta olemassa olevaan raskaan liikenteen määrään, mitä tiepiiri pitää riittävänä. Kaiken kaikkiaan tiepiirin mukaan yksittäisten tuulipuistojen ympäristövaikutusten arvioinnin lisäksi olisi tärkeää arvioida myös tuulivoiman voimakkaan lisäämisen kokonaisvaikutuksia.

6. *Lapin rajavartiosto*

Rajavartiostolla ei ole lausuttavaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan.

7. *Ilmavoimien esikunta*

Mielmukkavaaraan suunniteltu tuulipuisto sijaitsee sellaisella alueella, ettei sillä ei ole merkitystä ilmavoimien lakisäteisien tehtävien toteuttamiseen.

Ilmavoimat on vaatinut tuulipuistoihin liittyen VTT:n tekemää puolueetonta tutkimusta tuulivoimaloiden vaikutuksista ilmavalvontasensoreihin (tutka-, infrapuna-, akustinen ja ESM- sensorit). Tutkimusvaade on esitetty lausunnoissa Uudenmaan ympäristökeskukselle Suomenlahden alueelle suunnitteilla oleviin tuulivoimapuistoihin liittyen.

Ilmavoimien lakisäätäinen aluevalvontatehtävä ja varautuminen maanpuolustuksen eri tilanteisiin edellyttävät ilmavalvontaan käytettävien sensorien sijoittamista tarvittaessa koko Suomen alueelle. Tämän johdosta ilmavoimat esittävät, että Lapin ympäristökeskus vaatisi tämänkin tuulipuistohankkeen osalta tutkimusta tuulivoimaloiden vaikutusten selvittämisestä ilmavalvontasensoreihin.

8. *Lapin luonnonsuojelupiiri ry*

Luonnonsuojeluliiton ilmastotyöhön kuuluu energiansäästön ja uusiutuvien energiamuotojen edistäminen. Ilmastopäästöjen vähentämiseksi tarvitaan muun muassa paikallisia ilmastotekoja. Mielmukkavaaraan suunnitteilla oleva tuulivoimapuisto on yksi näistä ilmaston muutosta hidastavista hankkeista, jolla uusiutuvien energialähteiden osuutta pyritään nostamaan. Lapin luonnonsuojelupiiri toteaa, että hankkeen ympäristövaikutuksissa on asianmukaisesti esitetty luonnonsuojelun kannalta tärkeät asiat.

Linnuston kannalta tuulivoimapuiston ja yksittäisten voimaloiden sijoittelussa tulee ottaa huomioon, että ne eivät ole lintujen vakiintuneilla lentoreiteillä ja ettei niissä ole rakenteita, jotka houkuttelevat lintuja istumaan potkurien läheisyydessä (esim. vaijereita, johtoja). Laitosten tulisi olla linjassa vakiintuneiden muutto/lentoreittien suuntaisesti, eivätkä poikittain esteenä. Niitä ei myöskään tule sijoittaa uhanalaisten lajien pesimäreviireille tai niiden läheisyyteen. Lentoestevalaistus tulisi olla mieluiten heikkotehoinen tai vilkkuva, ei kirkasta

valaistusta. Tuulivoimapuiston aikainen rakennustyö ja asennus olisi hyvä ajoittaa pesimäkauden ulkopuolelle.

Voimajohtolinjauksien keskeisimmät ympäristövaikutukset kohdistuvat luonnonoloihin, maisemaan, kulttuurimaisemaan, maankäyttöön sekä asutukseen.

Tuulivoimalan yhteydessä olevat sähkölinjat voivat aiheuttaa linnuille suuremman törmäysriskin kuin voimala. Lintujen törmäysriski voimajohtoihin tulisi selvittää. Voimajohtoihin törmäävien lintujen määrään vaikuttaa lähistöllä oleskelevien lintujen lukumäärä. Parvia houkuttelevat mm. hyvät ruokailu- ja levähdyspaikat. Alttius törmäykseen kasvaa mikäli voimajohto kulkee lintujen suosimien lentoreittien poikki. Voimalinjojen tulisi olla linnuille havaittavissa linjojen näkyvillä rakenteilla ja oikealla sijoittelulla. Lintujen on vaikea huomata lähellä metsän reunaa tai matalamman ja korkeamman metsän rajalla kulkevia tai muuten ainakin osittain metsään jääviä ohuita sähköjohtoja kuin avoitaivasta vasten olevia paksuja voimajohtoja.

Voimalinjat tulevat osittain kulkemaan loma- ja vakituisten kiinteistöjen läheisyydessä. Voimalinjojen vaikutuksia asumisviihtyvyyteen on selvitettävä. Voimalinja voi olla turvallisuusriski mahdollisten johtojen katkeamisen, pylvään kaatumisen tai sadesäällä sähkömagneettikentän voimistumisen vuoksi. Varovaisuusperiaatteen mukaan on kuitenkin syytä rajoittaa pitkäaikaista altistumista voimajohtojen aiheuttamille sähkö- ja magneettikentille siinä määrin kun se on teknisesti ja taloudellisesti mahdollista. Voimajohtojen rakentamista asuntojen läheisyyteen alle 100 metrin etäisyydellä tulisi välttää. Voimalinjojen korvaaminen maakaapeleilla tulisi tehdä herkillä alueilla linnuston, maisemahaittojen ja asumisviihtyvyyden vuoksi.

Vaihtoehdossa VEA uudelle linjalle ei tarvitse raivata uutta johtokatua samassa suhteessa kuin vaihtoehdoissa VEB ja VEC. VEA vaihtoehdossa maisemalliset ja luonnonsuojelulliset haitat ovat vähäisimmät.

Vaihtoehdossa VEB johtolinjaus kulkee läheltä loma- ja pysyvää asutusta.

Vaihtoehto VEC:ssä linjaus ylittää muutaman kerran Muonionjoen, joka on muuttolintujen tärkeä levähdyspaikka ja muuttoreitti. Arvioinnissa on selvitettävä voimalinjojen aiheuttama vaara lintujen törmäyksille sekä toimenpiteet törmäysriskin välttämiseksi. Linjaus kulkee osittain Natura 2000- alueella, joten selvityksessä on otettava huomioon muodostuuko hankkeesta Natura-alueen suojeluarvoille merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Vaihtoehto VEA on suositeltavin. Tässä vaihtoehdossa aiheutetaan vähäisimmät vaikutukset asumisviihtyvyyteen, luontoon ja maisemahaittaan.

Tuulivoimalat tulevat näkymään arvioiden mukaan noin 30 km säteellä. Tällä voi olla merkitystä alueen asukkaiden asumisviihtyvyyteen ja matkailijoiden kokemaan erämaavaikutelmaan. Maisemaan vaikuttavia haittoja on vaikea täysin ehkäistä, mutta haittojen minimointia voisi selvittää mm. ”maastouttamalla” voimalat väriykseltään ympäristöön.

9. Lapin Safarit

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa käsitellään monipuolisesti hankkeen mahdollisesti aiheuttamia haittoja mm. matkailulle, poroelinkeinolle, eläimille ja virkistyskäytölle. Arviointiohjelmasta puuttuu kuitenkin olennaisin, eli mahdollisten hyötyjen kartoittaminen. Arviointiohjelmassa tulisi seikkaperäisesti selvittää, mitä valtakunnallista ja ennen kaikkea paikallista hyötyä tuulipuistosta on; laskeeko energian hinta, vähenevätkö energiatuotannon päästöt, tarvitaanko Muoniossa lisää sähköenergiaa, lisääntyvätkö Muoniossa työpaikat tai paranevatko Muoniossa elinkeinotoiminnan edellytykset muutoin.

Positiiviset ympäristövaikutukset on tuotava selkeästi esiin. Valtakunnalliset tai globaalit vaikutukset eivät voi olla rakentamisen positiivisia ympäristövaikutuksia, jos koko hankkeen lopputulos on paikallisesta näkökulmasta reilusti negatiivinen, eli haitat ovat paikallisia ja hyödyt universaaleja.

10. Paliskuntain yhdistys

Mielmukkavaara on paliskunnan talvi- ja kevätlaidunalue.

Poronhoitoalueella ei ole aiemmin ollut tuulivoimaloita tässä mittakaavassa. Niiden aiheuttamia vaikutuksia poronhoidolle ei ole tutkittu. Paliskuntain yhdistys pitää tärkeänä, että asia tulee tutkia perusteellisesti YVAa varten tehtävissä selvityksissä.

Muonion paliskunta sijaitsee erityisesti poronhoitoon tarkoitettulla alueella, jossa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa porotaloudelle. Valtion maan luovuttaminen ja vuokraaminen tällä alueella saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2§).

Paliskunnalle tulee taata poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvotteluoikeus.

Maa-aluetta poronhoidolta menetetään tuulipuistolle ja sen vaatimalle infrastruktuurille varatun alueen lisäksi näiden vaikutusalueet. Se on paljon enemmän kuin YVA-selostuksessa mainittu tuulivoimalalle soveltuva alue 350 ha. Tuulimyllyjen määrällä on merkitystä tuulivoiman käyttöön tarvitseman maa-alueen kokoon. Sillä voi olla myös merkitystä syntyvään melun ja välkkymisen yhteisvaikutukseen.

Muun muassa Norjassa on tutkittu voimajohtojen vaikutusta porojen laidunkäyttäytymiseen voimajohtojen läheisyydessä. Siinä todettiin porojen välttävät laiduntamista voimajohtoja sähköjohtojen läheisyydessä. Poron laidunkäyttäytymisen muuttumiseen linjojen läheisyydessä vaikuttaa rakentaminen ja voimajohtoista syntyvä melu.

Mahdollinen tuulipuisto tulisi sijoittumaan Muonion paliskunnan keskelle. Tuulipuisto, tiestöt ja voimalinja pirstovat poroille tärkeätä laidunalueita. Yhdessä muun infrastruktuurin kanssa niiden yhteisvaikutuksesta muodostuu "verkon" kaltainen maankäyttö, joka sulkee sisälleen porojen laidunalueita, jota ei voida hyödyntää. Se voi ohjata poroja –ei toivotulla tavalla asuttuihin pihapiireihin, puutarhoihin tai viljelykselle. Samoin se voi ohjata porojen laidunkiertoa luonnottomasti aina samoille alueille, jolloin tapahtuu porojen laiduntien kulumista.

Yleensä eläinten on todettu kaihtavan varjo-valo efektejä. Ihmisen aiheuttamat häiriöt, tässä vilkkuminen ja siihen liittyvä melu, tulevat aiheuttamaan häiriöitä porojen laidunnukseen etenkin keväällä vasoma-aikana ja alkukesästä, joiden seurauksena vaatimet vasaimeen tulevat todennäköisesti hakeutumaan muualle.

Muonion paliskunta on ilmaissut, vaihtoehto VEA aiheuttaa poronhoidolle suuremmat haitat kuin väylän varteen sijoitettavat linjaukset. Poronhoitajien poronhoitotyön turvallisuus ei saa vaarantua voimalinjan takia. Turvallisuutta lisää voimajohtojen merkintä ns. lintupalloilla alueilla, joissa kootaan poroja helikopterin avulla. Muutenkin tulee suosia turvallisuutta lisääviä tekniikoita (esimerkiksi haruksiin näkyvä merkintä).

RKTL on tutkinut Muonion paliskunnan alueen muuta maankäyttöä. Tutkimustulokset, muun muassa tiedot muun maankäytön osuudesta paliskunnan pinta-alasta, ovat saatavissa RKTL:ltä. Metsähallituksella, alueen suurimmalla maan hallinnoijalla, on mahdollisuus tarkastella muusta maankäytöstä po-roelinkeinolle aiheutuvia vaikutuksia kokonaisvaltaisesti. Valtakunnalliset alueenkäyttötavoitteiden mukaan poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset tulee turvata.

11. Muonion riistanhoitoyhdistys

Muonion riistanhoitoyhdistyksen hallitus esittää, että kunnanvaltuuston päätöksen mukaisesti selvitetään vuoden 2009 aikana Mielmukkavaaran alueen eläimistö ja kasvisto. Asemakaavoitukseen ja tuulimittauksiin liittyvä maastotyöt aloitetaan vasta kyseisten selvityksen jälkeen.

YVA-menettelyssä tulee huomioida erityisesti vaaran ja sen lähialueiden merkitys Muonion metsästäjille. Mielmukkavaara lähialueineen on Muonion rhy:n tärkein hirvenmetsästysalue.

Alueen suunniteltu käyttö ei saisi haitata luonnonvarojen hyödyntämistä, eikä estää esim. liikkumista vaarassa. Suunniteltujen tuulimyllyjen koko on niin suuri, ettei niiden vaikutuksista ole saatavissa luotettavaa tietoa. Myllyjen mahdolliset suoja-aitaukset tulee rakentaa siten, ettei niistä ole haittaa riistalle.

Asiaan liittyy niin paljon epäselvyyksiä ja uhkakuvia riistalle, ettei Muonion riistanhoitoyhdistys voi kannattaa hanketta.

Riistanhoitoyhdistyksen luetettavat havainnot osoittavat, että vaarassa esiintyvät suurpedoistamme varmuudella ilves (vuodesta -07), karhu (2001 - >) ja ahma (2000->) sekä merikotka (2000->) sekä lisäksi kalasääksi (jonka pesä sijaitsi ainakin vielä pari vuotta sitten Hietalan puolella vaaraa). Merikotkan pesää emme ole löytäneet, mutta vaara sijaitsee varmuudella merikotkan pesän-rakennusreviirin alueella. Vuoden 2009 keväältä on havaintoja merikotkasta lentämässä vaarassa oksia suussa. Merikotkan pesää on luvannut tulla alan ammattilainen etsimään viikon 17. lopulla.

12. Muonion paliskunta

Mielmukkavaara on paliskunnan talvi- ja kevätlaidunalue. Tuulipuistolla on vaikutuksia poronhoitoon. Paliskunta pitää tärkeänä, että tuulipuiston vaikutukset poronhoidolle tutkitaan perusteellisesti YVAa varten tehtävissä selvityksissä.

Muonion paliskunta sijaitsee erityisesti poronhoitoon tarkoitettulla alueella, jossa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa porotaloudelle. Valtion maan luovuttaminen ja vuokraaminen tällä alueella saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2 §). Maan käytössä on otettava poronhoito huomioon siten, ettei poronhoidolle saa aiheutua siitä huomattavaa haittaa.

Vapaa laidunnusoikeus on edellytys kannattavalle poronhoidolle. Se on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi. Se on turvattu lain tasoisella säädöksellä (PHL 3 §). Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta, poikkeukset on lueteltu laissa.

Paliskunnalle tulee taata poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu-oikeus. Paliskunnan antamat lausunnot ja kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävänä paliskunnan alueelle, Mielmukkavaaraan sijoitettavaan tuulivoimalaan liittyviä päätöksiä tehtäessä.

Maan omistaa valtio. Omistus tai hallintaoikeutta ei voi siirtää kolmannelle, mikäli siitä aiheutuu poronhoidolle huomattavaa haittaa. Poronhoitolain 53 §:ssä säädetään viranomaisen neuvotteluvollisuudesta paliskunnan kanssa. YVA menettely ei poista tai vastaa neuvottelumenettelyä. Valtakunnalliset maankäyttötavoitteet tulee huomioida; poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset tulee turvata.

Ympäristölle aiheutetut muutokset vaikuttavat keskeisesti poroelinkeinoon. Lisäksi erityislakien (poronhoitolaki) sisältö voidaan katsoa asettavan selvitysvaatimuksia tehtävälle YVA-selvitykselle (Häikiö YVA -selvitykselle asetettavista vaatimuksista s. 74-77).

Poronhoidolta menetetään YVA -selostuksessa mainitun tuulivoimalle soveltuvan 350 ha:n alueen lisäksi näiden vaikutusalueet. Tarvittavaan maa-alueen kokoon vaikuttaa tuulimyllyjen määrä. Paliskunnan poronhoitoalueelle tuleva voimalinja, mm. siitä tuleva melu voi vaikuttaa porojen laidunkäyttäytymiseen sekä muuttaa ja estää porojen laidunkiertoa aiheuttaen siten ennalta arvaamattomia ongelmia ja haittoja.

Uudet maankäyttömuodot supistavat ja pirstovat poroille tärkeitä laitumia. Tästä syystä lupaehdoissa tulisi ottaa huomioon haitallisten vaikutusten pienentäminen tai poistaminen.

Voimalinja tulisi sijoittaa maastossa alueelle, jossa linjasta aiheutuu vähiten haittaa. Poronhoitajien poronhoitotyön turvallisuus ei saa vaarantua voimalinjan takia eikä se saa vaikeuttaa poronhoitajien työntekoa. Ennakkoon on vaikea arvioida kuinka paljon mahdollinen tuulivoimala ja leveä voimalinja-aukko aiheuttavat työpäivien lisääntymistä.

Paliskunnalle, poronhoidolle ja poroelinkeinolle mahdollisesta tuulivoimalatoiminnasta liitetointoineen (voimalinja, tieverkko) aiheutuvat haitat ja vahingot tulee korvata täysimääräisesti. Samoin myös tulevaisuudessa ilmenevät ennalta arvaamattomat haitat, vahingot ja menetykset tulee korvata täysimääräisesti.

Poronhoidon alueelle ollaan sijoittamassa aivan uudentyyppistä toimintaa. Vaikutuksia poroelinkeinolle tulee selvittää kattavammin. YVA -ohjelmaan ja lupakäsittelyyn tulee ottaa mukaan Paliskuntain yhdistyksen ja paliskunnan esiin tuomat haitalliset vaikutukset ja riskit paliskunnalle sekä asianomaisten esittämät mahdollisuudet niiden pienentämiseen tai jopa poistamiseen.

Paliskunta korostaa neuvotteluvollisuutta paliskunnan edustajien kanssa suunniteltaessa poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, Mahdollisen kohteen suunnittelun ja toteuttamisen aikana paliskunnan kanssa käytävissä kuulemis- ja neuvottelutilaisuuksissa voidaan pienentää tai jopa poistaa kokonaan haittoja ja vahinkoja, joita uudet maankäyttömuodot tai rakenteet tuovat tullessaan.

13. Naturvårdsverket

Naturvårdsverketin lausunto sisältää yhteenvedon sille toimitetuista ruotsalaisten viranomaisten sekä yhden yhdistyksen lausunnoista. Ruotsi tulee osallistumaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Norrbottenin lääninhallitus on kiinnostunut jatkamaan osallistumista YVA-menettelyyn ja esittää seuraavaa. Ruotsin puolen lintupopulaatiot tulee tutkia. Näkymävyöhykeselvitykset tulee ulottaa 35 km:iin, jolloin vaikutukset voivat kohdistua erityisesti Pessingin alueeseen, ja tässä yhteydessä on merkitystä kuinka estevalaistus muotoillaan ja sen näkyvyys pidemmällä matkalla. Kätkesuandon kylä on jäänyt mainitsematta YVA-ohjelmassa. Vaikutus valtionintressinä olevaan jokimaisemaan tulee selvittää valintaperusteina oleviin virkistyskäyttöön ja turismiin.

Pajalan luonnonsuojeluyhdistys edellyttää, että arvioidaan se, että muuttolintujen reitit voivat siirtyä lännemmäs Ruotsin puolella. Kyselyillä ja haastatteluilta saadaan tarkempi kuva, kuinka ihmiset Ruotsin puolella pahastuvat hankkeesta. Vaikutus alueen kiinteistöjen hintoihin voi olla negatiivinen. Kulttuurimaisema muuttuu. Meluongelma tulisi liittää YVAan mm. selostamalle melutasot eri vuoden- ja vuorokaudenaikoina huomioiden meteorologiset olosuhteet.

Kiirunan ja Pajalan kunnat luopuvat lausunnonantomahdollisuudesta.

Mielipiteet

1.

Huolena on melu- ja maisemahaitta. Toivoo virtuaalikuvan pihalta. Kuuluuko ääni pihalle? Miten voimaloiden ääni vaikuttaa mm. koiriin? Jos voimalat rakennetaan, toivoisi, että työvoimana käytettäisiin asukkaita ja osaamista.

Linjavaihtoehtoista on A ainoa vaihtoehto, joka voidaan toteuttaa, sillä B ja C pilaavat koko Ylämuonion kyläilmeen ja saaren sekä Utkujärven koko pohjoisrannan. Ensin täytyy ajatella vakinaisia asukkaita, sitten vasta lomamökkiäisiä.

2.

Mielipiteen mukaan Pohjois-Suomen elinolot ovat riippuvaiset matkailusta. Isot tuulivoimapuistot ja maisemia halkovat sähkölinjat eivät voi olla vaikuttamatta matkailu- ja maisemaimagoon. Voiman siirrossa maakaapeli olisi ehdoton ykkönen.

3.

Toivoisi otettavan maanomistajat paremmin huomioon. Siirtolinjan alle jää vähintään 150 ha aukkoa. Utkujärven pohjoispuolelta suunniteltu VEA vaihtoehto menee loma-asuntojen pihoilta. Jos kuitenkin voimala ja linja rakennetaan, tulee siirtolinja viedä kaapelilla mökkien ohi noin 1 km. Tuulipuistohanke on tänne suunniteltuna valtavan kallis hanke toteuttaa.

4.

Jos suunniteltu voimajohdon reittilinjaus A tai B toteutuu, olisi se ylittäessään Utkujärven pohjoisosan toteutettava maakaapelina. Ilmajohto rikkoo pahasti kauniin järvi- ja koskimaiseman. Jos maakaapeli vaihtoehto toteutuu, olisi vanha Laitakosken ylittävä voimalinja hyvä siirtää samaan linjaukseen. Toivoisimme että meille tiedotettaisiin jos kyseiseen hankkeeseen liittyvissä asioissa on alueen asukkaille kuulemis / tiedotustilaisuuksia tai tehdään jotain päätöksiä.

5.

Reittivaihtoehto A:n toteutuessa ehdottomasti maakaapelointi. Vähiten haittaa maisemallisesti ja metsänomistajille pienemmät aineelliset vahingot.

Ehdottomasti paras vaihtoehto tuulivoimapuistojen keskitetty ratkaisu – ei pieniä "merkityksettä" puistoja pilaamaan useita luonnonkauniita alueita. Taloudellisesti ja ekologisesti järkevämpi ratkaisu.

6. Metsästysseura Kairamiehet r.y

Mielmukkavaara on eräs alueen korkeimmista metsäpeitteisistä vaaroista. Metsähallituksen Muonion alue-ekologisessa suunnitelmassa nyt suunnitteilla oleva tuulivoimala-alue on merkitty maisema-alueeksi. Toteutuessaan hanke tuhoaa kyseisen maisema-alueen. Tarkat ympäristöselvitykset on tehtävä, ennen kuin muihin toimiin voidaan ryhtyä.

- Arvioinnissa on huomioitava Mielmukkavaaran avautuminen Kajangin kylään, joka on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue ja vaikutukset tulee selvittää.
- Mielmukkavaaraan rakennettava ”raskas” metsäautotien jyrkkään rinteeseen on maisema haitta ja tien valuma-alueen vaikutukset ympäristöön arveluttavat.
- Miten rakentaminen vaikuttaa luontomatkailuun: Mielmukkavaara näkyy kaukomaisemassa Palla Hetta vaellusreitille.
- Euroopan maisemayleissopimus 20.10.2000 1 artikla d) ”maisemansuojelu” tarkoittaa maiseman erityis- tai ominaispiirteiden säilyttämistä ja ylläpitoa toimenpitein, jotka ovat perusteltuja luonnonmuotojen ja /tai ihmisen toiminnan perinnearvon vuoksi; 5 artikla.
- Alueella pitää tehdä aluetta koskeva tarkka lintuselvitys muuttoreitteineen.
- Ei riitä toteaminen että muilla tuulivoima-alueilla ei ole havaittu kielteisiä vaikutuksia linnustoon ja muuttoreitteihin. Todennäköisesti Mielmukkavaara kuuluu merikotkan pesimisreviiriin.
- Alue on hirvenmetsästykselle tärkeätä aluetta ja alueen kautta kulkee hirvien vaellusreitti talvilaitumille Ruotsiin. Miten rakentaminen (tie vaaran rinteellä ja sähkölinja) muuttaa vaellusreittiä?

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

- Hankekuvaus** Hanke on kuvattu kokonaisuuden ja tuulipuiston osalta monipuolisesti, selkeästi ja havainnollisesti. Kuvaus sisältää mm. hankkeen tarkoituksen, tarpeen perusteluineen, elinkaaren ja aikataulutiedot. Voimajohtoon osalta tekninen kuvaus ei ole yhtä perusteellinen. Voimajohtorakenteen korkeus sekä pylvästyyppi- ja materiaalmahdollisuuksien kuvaus samoin kuin käytöstä poisto puuttuu. Arviointiselostukseen kuvausta tulee tältä osin täydentää.
- Vaihtoehtojen käsittely** Perustelua, miksi voimajohtoa ei voida rakentaa jyrkkään rinteeseen, ei esitetä. Tältä osin Mielmukkavaarasta etelään suuntautuvien, esitettyjä vaihtoehtoja lyhyempien vaihtoehtojen puutetta ei ole esitetty uskottavasti. Karttamateriaalin puute vaikeuttaa alueen kokonaisvaltaista tarkastelua. Muutoin vaihtoehdot ovat riittävät ja ne on esitelty perustellusti. Nollavaihtoehto on kuvattu. Erittelevän vertailumenetelmän käyttö vaihtoehtojen vertailussa on käyttökelpoinen.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

Hankkeen edellyttämät luvat ja suunnitelmat on esitelty selkeästi. Yhtenäisyyden vuoksi myös luonnonsuojelulain (1069/1996, 553/2004) rauhoitettujen lajien (39 ja 42 §:t) ja erityisesti suojeltavien lajien (47 §) sekä luontodirektiivin liitteen IV b (49 §) osalta mahdollinen poikkeamismenettely olisi tullut esittää. Mikäli inventointien valmistuttua tiedetään tarve tällaiselle menettelylle, tulee arviointiohjelmaa täydentää näiltä osin. Mikäli voimajohtopylväiden rakentaminen sijoittuu vesialueelle, kyseessä voi olla vesistörakentaminen ja tarve vesilain mukaiselle lupamenettelylle. Tornion-Muonionjoki sivuvesistöineen kuuluu Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission toimivalta-alueeseen.

Yva-lain 13 §:n perusteella kaikkiin hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisiin lupahakemuksiin tulee liittää yva-selostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto. Lupaedellytysten esittäminen kaikkien lupien osalta olisi avannut yva-menettelyssä selvitetyn ja toteuttamisen kannalta tarpeellisen luvan yhteyden. Asemakaavaa ei vahvisteta, vaan rakennuslupan tulee olla voimassa olevan asemakaavan mukainen. Muinaismuistolain mukaisen kajoamisluvan osalta toimivaltainen viranomainen on alueellinen ympäristökeskus eli Lapin ympäristökeskus.

Yva-ohjelman mukaan rakennus- ja ympäristölainsäädäntö ei tunne maisemahaitasta maksettavaa korvausta. On kuitenkin huomattava, että voimajohtojen osalta kiinteistöjen omistajat voivat vaatia lunastustoimituksessa korvausta. Korkeimman oikeuden päätös KKO:1999:61 koskee lunastuslain mukaista lunastuksen aiheuttaman lisähaitan korvausta tapauksessa, jossa rakennettiin 400 kilovoltin voimajohto 110 kV:n voimajohtoon paikalle. Päätöksessä on todettu kyseisessä tapauksessa sähkönsiirtolinjan tuottaman maisemahaitan muiden vaikutusten ohella alentavan linjan läheisyydessä olevien kiinteistöjen arvoa. Arvonalennus on lunastuslaissa tarkoitettu pysyväisluonteinen haitta, joka korvataan kiinteistönomistajalle. Kyseisessä tapauksessa haitan korvaamista pidettiin kohtuullisena myös niille kysymyksessä oleville tiloille, joista ei lunastettu aluetta.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Arviointiohjelmassa on käsitelty menettelyjen yhteensovittaminen. Kunnan toimivallassa olevan *asemakaavan laatimisen* yhteensovittaminen YVA-menettelyyn poistaa päällekkäisen selvitys- ja arviointityön sekä selkeyttää vuorovaikutusta. Menettelyt on aikataulutettu yhteensopiviksi. Kaavaluonnoksen tilalta tulee käyttää maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) käsitettä valmisteluaineisto (MRA 30 §), joka kuvaa paremmin kuin kaavaluonnos kaavan valmisteluvaiheen vaihtoehtojen ja selvitysten nähtävilläolon sisältöä.

Aikataulutuksen lisäksi yhteensovittaminen koskee selvityksiä, vaihtoehtoja ja vaikutusten arviointia, jotka arviointiohjelman mukaan tuotetaan lähtökohtaisesti YVA-menettelyssä. Asemakaavasta laaditun osallistumis- ja arviointisuunnitelman (21.4.2009) perusteella asemakaava laaditaan tuulipuiston alueelle. Ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan YVA-ohjelmassa ja tässä lausunnossa esitetyllä tavalla toteutettu arviointi tuottaa asemakaavoitusta varten tarpeellisen aineiston. Ympäristön nykytilan kuvauksessa käy hyvin ilmi suunnittelualueella olevat valtakunnallisten inventointien kohteet, etenkin Kajangin kylä, Pallastunturit ja Yli-Muonion kylä. Nämä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohteet tulee huomioida asemakaavoitusta koskevana erityistavoitteena. Samoin asemakaavoituksessa tulee huomioida erityistavoite maanpuolustuksen tarpeista, josta ilmapuolustuksen osalta otetaan kantaa myöhemmin tässä lausunnossa. Menettelyjen yhteensovittaminen on suunniteltu YVA-lain tarkoittamalla tavalla.

Natura-arviointi on esitetty tehtäväksi YVA-menettelyn yhteydessä, mikäli se tarveharkinnan perusteella katsotaan tarpeelliseksi. Tällöin ympäristökeskus antaa samassa lausunnossa luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen lausunnon ja YVA-selostuslausunnon. Vaikutuksia Natura -alueisiin tullaan arvioimaan:

- Tornionjoen-Muonionjoen vesistöalue (FI1301912, SCI) -nimiseen Natura -alueeseen
- noin 9 km etäisyydellä sijaitsevaan Muonionjärvi-Utkujoen (FI1300801, SCI, SPA) Natura -alueeseen
- lähimmillään noin 10 km etäisyydellä sijaitsevan Pallas-Ounastunturin (FI1300101, SCI, SPA) Natura-alueeseen.

Luonnonsuojelulain mukaisen menettelyn yhteensovittaminen on esitetty riittävällä tavalla.

Hankealue sijaitsee erityisesti poronhoitoon tarkoitettulla alueella valtion maalla. *Poronhoitolain* (848/1990) 53 §:n mukaisen *neuvotteluvelvollisuuden* toteuttamiseksi valtion viranomaisten ja paliskunnan välisen neuvottelun yhteensovittaminen YVA-menettelyyn edistäisi molempien lakien tarkoituksen toteutumista. Myös YVA-menettelyn yhteydessä tulisi selvittää, onko maan käytämisestä hankkeen toteuttamiseen aiheutumassa huomattavaa haittaa poronhoidolle. Ympäristökeskus esittää, että Muonion paliskunta ja Metsähallitus valtion maan haltijana sekä Lapin ympäristökeskus yhteysviranomaisena ja mahdollisesti myös Muonion kunta ja Lapin liitto osallistuisivat neuvotteluun, jossa tarkastellaan hankealuetta poronhoidon tärkeyden kannalta, hankkeen toteuttamisvaihtoehtoja ja huomattavan haitan rajaa. Neuvottelu tulisi ajoittaa siten, että selvityksissä ja arvioinnissa voidaan huomioida edellä esiintuotuja seikkoja. Myös Muonion paliskunta ja Paliskuntain yhdistys ovat edellyttäneet lausunnoissaan neuvottelujen käymistä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Yva-ohjelmassa on tunnistettu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Maakuntakaavoitukseen kohdennettua tavoitetta ei ole tarkoitettu sovellettavaksi muuten kuin maakunnan suunnittelussa. Voimajohtojen osalta tavoitteena on lisäksi, että energiaverkostoja koskevassa alueidenkäytössä on otettava huomioon sään ääri-ilmiöiden ja tulvien riskit, ympäröivä maankäyttö ja sen kehittämistarpeet sekä lähiympäristö, erityisesti asutus, arvokkaat luontokohteet ja -alueet sekä maiseman erityispiirteet. Yleistavoitteena on myös Lapin tunturi-alueiden säilyminen luonto- ja kulttuuriarvojen kannalta erityisen merkittävinä aluekokonaisuuksina. Alueen erityispiirteet tulee tunnistaa ja alueidenkäyttö sovittaa mahdollisimman tasapainoisesti yhteen poikkeuksellisten luonnonolojen, luonnon kestokyvyn ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista tulee edistää alueiden käytön suunnittelussa eli kaavoituksessa (maankäyttö- ja rakennuslaki 24.2 §). Lisäksi valtion viranomaisten on toiminnassaan otettava ne huomioon, edistettävä niiden toteuttamista ja arvioitava toimenpiteidensä vaikutuksia alueiden käytön kannalta (MRL 24.1 §). Näin ollen valtion viranomaisten on otettava kantaa mm. antaessaan lausuntoja alueidenkäyttöön vaikuttavista ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä olevista hankkeista valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta. Yva-selostuksessa tulee arvioida vaihtoehtoja suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.

Ympäristön nykytila ja sitä koskevat selvitykset

Ympäristön nykytila on kuvattu perusteellisesti ja puuttuvat tiedot esiintuoden. Voimajohtoon sijainnin ja asutuksen, etenkin mahdollisten yksittäisten pysyvien tai loma-asuntojen, suhde jää epäselväksi. Samoin vaihtoehtoisten voimajohtoalueiden suhde nykyisiin toimintoihin on kuvaamatta. Ruotsin puolen asutusta kuvailevasta tekstistä puuttuu Ruosteranta, joka tosin näkyy vakituista asutusta osoittavassa kartassa.

Ympäristövaikutukset ja niiden arviointi

Ympäristövaikutusten selvittämisen ja arvioinnin rajaaminen tarkastelualueelle, joka on vaikutusalueetta laajempi, on oikein. Etenkin korkealle sijoittuvan tuulipuiston osalta näkyvyys kaukomaisemassa voi vaihdella suurestikin. Vaikka 30 kilometrin tarkastelualue tuulipuiston osalta onkin näkyvyyshavaintojen keskiarvojen perusteella perusteltu, tulee ruotsalaisten esittämä viiden kilometrin laajennus ottaa tarpeellisin osin arvioinnissa huomioon. Muutoin tarkastelualueiden laajuus on riittävä ja vaikutuskohtainen arviointitapa oikea.

Vaikutusryhmittäin esitetty vaikutusarviointien kohdentaminen on suunnattu oikein. Hankkeen aiheuttamien vaikutusten kannalta merkittävät vaikutukset on esitetty arvioitavaksi ja suunniteltu arviointi on esitetty riittävällä tarkkuudella. Esitetyt vaikutusten arvioinnin menetelmät ovat hyväksyttäviä. Arvioinnin tekevät erityisasiantuntijat.

Voimajohtoreittien vaikutukset maankäyttöön kuvataan osin ristiriitaisesti. Arviointi ei voi olla pelkkää nykyisen maankäytön kuvausta. Maisemavaikutusten osalta ympäristökeskus korostaa arvioinnin kohdentumista asutuksen sekä matkailun ja muun liikkumisen kannalta keskeisiin reitistöihin ja alueisiin. Tuulipuiston osalta vaikutuksiltaan oletettavasti haitallisimmat maisem-

masektorit olisi voitu tunnistaa ja esittää esimerkiksi karttojen avulla. Tällöin jo yva-ohjelmavaiheessa olisi kerätty kannanottoja paikallisten kokemista tärkeistä näkemäsektoreista. Merkittävimpiä maisemasektoreita saattaisi avautua Pallaksen Laukku- ja Taivaskerolta, vaellusreitit varrelta Lumikerolta ja Outakka –tunturin laelta sekä Kajangin maisema-alueelta. Selvityksissä tulee esittää maiseman havainnointipaikan ympäristöarvojen ja -odotusten vaikutus maisematilan eheyden muutokseen.

Yva-ohjelmassa ei ole käsitelty tuulivoimaloiden valaistusta (lentoestevalot). Valaistus on merkittävä osa tuulivoimalan aiheuttamaa maisemamuutosta ja valaistuksella on merkitystä myös lintujen käyttäytymiselle, joten sen tarpeellisuus, vaihtoehtoiset toteuttamistavat ja vaikutukset tulee arvioida.

Linnustovaikutukset kohdistuvat merkittävästi voimajohtojen osalta myös suoympäristöön ja pienvesistöjen ympäristöön. Kevätmuuton ja pesimisajan aikaisia linnustoselvityksiä on syytä pitää keskeisimpinä, mutta syysmuuton selvittäminen lisää myös oleellisesti tietoa muuttavasta lajistosta ja antaa arvioita muuttomääristä. Syysmuutto jakautuu useiden kuukausien ajalle, mm. osa kahlaajista muuttaa jo heinä-elokuussa, mutta keskeisin selvitysaika ajoittuu kuitenkin syys-lokakuulle. Lokakuun alku lienee joutsenten osalta merkittävin ajankohta ja joutsenen syysmuutto seurailee Tornion-Muonionjoen suuntaa. Tosin joutsenen osalta tiedot lienevät parhaiten tiedossa. Kuikan ja kaakkurin syysmuuttoreitti lienee Suomen itäosissa ja osin Venäjän puolella. Syyskuun alussa ja lopussa tehtävillä selvityksillä saataisiin keskeisin lajisto selvitettyä.

Mielmukkavaaran tuulipuiston sekä uusien voimajohtoreittien alueelta tulee riittävällä tarkkuudella selvittää myös mahdolliset uhanalaiset luontotyypit ja niiden määrä alueella (Raunio, Anne, Schulman Anna & Kontula Tytti (toim. (2008). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – osa 2. Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus. Vammalan kirjapaino Oy, Vammala. 572 s.)

Merkittävin haitta pintavesien osalta tulee rakennusvaiheessa raivauksen ja rakennustyön aiheuttamasta kiintoainekuormasta, mikäli työt toteutetaan vesien-suojelun osalta puutteellisesti suunniteltuina. Voimajohtopylväiden sijoittelu-periaatteet vesistön ylityskohdissa tulee kuvata ja arvioida niiden vaikutukset sekä suhteessa tulviin, erodoitumiseen (rinteet ja rannat) ja sitä kautta pintaveisiin että rannankäyttömahdollisuuksiin etenkin virkistyskäytön näkökulmasta.

Mielmukkavaaran lakialue on pienipiirteinen, mosaiikkimainen, pienten lampien rikkoma, kallioinen, mäntyä ja koivua kasvava alue. Voimaloiden, kaapeleiden ja teiden sijoitussuunnittelussa tulee huomioida lakialueen pienvesien säilyttämismahdollisuus ja turvata vedenkulku ensisijaisesti luontaisissa uomissa. Toisaalta tuulivoimaloiden ryhmittelyn tulee perustua maisemavaikutukseen. Yva-ohjelmassa esitettyihin alustaviin sijoitussuunnitelmiin ei voi ottaa kantaa, koska havainnekuvia tärkeimmistä näkemäsektoreista ei vielä ole.

Tuulivoimaloiden aiheuttamat vaikutukset ilmavalvontasensoreihin ovat Ilmavoimien antaman lausunnon mukaan epäselvät, mutta mahdolliset. Häiriötön valvonta tulee kuitenkin turvata tarvittaessa koko Suomessa. Yvaselostuksessa tulee käydä ilmi hankkeen aiheuttamat vaikutukset sensoreihin sekä riskit maanpuolustukselle.

Ympäristövaikutusten arvioinnin tulee sisältää myös tuulipuiston mahdolliset vaikutukset TV-signaaliin ja viestintäyhteyksiin.

Tuulivoimaloiden värin vaikutus ihmisten kokemaan maisemanmuutokseen ja lintujen kykyyn havaita tuulivoimalat on syytä ottaa kantaa arviointiselostuksessa.

Voimajohtopylväiden harukset voivat aiheuttaa turvallisuusriskin ja niiden vaikutus tulee arvioida.

Tunturi-Lapin kuntien alueelle on laadittu rekikoirareittien ja vaellusratsastusreittien yleissuunnitelmat Tunturi-Lapin kehitys ry:n vetämässä hankeselvityksessä vuosina 2005-2006. Yleissuunnitelmassa esitettyjä reittejä ei ole viety yksityiskohtaisena suunnitteluna ja reitin perustamisena eteenpäin. Rekikoirareitit ovat olleet pääosin kuitenkin käytössä jo pitkään. Voimajohtolinjan vaihtoehtojen VEB ja VEC alitse kulkee useassa kohdassa koiravaljakkoreitti ja reitti kulkee useita kilometrejä samansuuntaisesti varsin lähellä rekikoirareittiä Mielmukkavaaran länsipuolella. Vaellusratsastusreitti kulkee vanhaa postireittiä myöten Hetasta Puolitaipaleen ja Könkäsenjärven kautta Vuontisjärvelle ja edelleen Torassieppiin.

Yva-ohjelmassa olisi tullut esittää haittojen ehkäisemisen ja lieventämisen periaatteelliset keinot puheena olevan tyyppisessä hankkeessa.

Suunnitelman osallistumisen järjestämiseksi

Yva-ohjelman osallistumissuunnitelma on yksilöity kyseessä olevalle hankkeelle. Ennen arviointiohjelman valmistumista ollut osallistuminen ja sen vaikutus arviointiohjelman sisältöön on kuvattu. Aiemmin tässä lausunnossa on otettu kantaa erillisten neuvotteluiden järjestämisestä Muonion paliskunnan kanssa. Muutoin osallistumisjärjestelyt mahdollistavat riittävät osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

Ruotsalaiset ovat ilmaisseet halukkuutensa osallistua yva-menettelyyn, joten hankkeessa noudatetaan Espoon sopimuksen mukaista menettelyä. Kansainvälinen osallistumismenettely on kirjattu selkeästi yva-ohjelmaan.

Raportointi

Yva-ohjelman yleisilme on poikkeuksellisen laadukas ja rakenne selkeä. Teksti etenee johdonmukaisesti. Kieli on lähes virheetöntä ja kartat ovat selkeitä. Muinaismuistolain käsittelyn yhteydessä luettavuutta heikentää ilmeinen kopiointi muiden hankkeiden teksteistä siten, että se ei sovellu puheena olevaan hankkeeseen. Tarkempi kartta reittivaihtoehtoista olisi helpottanut nykytilan hahmottamista ja vertailua. Kartta tulee olla yva-selostuksessa. Merkittävin puute raportoinnissa liittyy lähdeaineiston esittämiseen. Julkaisijan puuttuminen suurimmasta osasta lähdeaineistia vaikeuttaa huomattavasti teoksen hakeamista. Haastattelutiedoissa tulee olla päivämäärät yksilöinnin varmistamiseksi. Tiivistelmän esittäminen myös pohjoissaameksi toimittaessa saamelaisalueen lähialueella ansaitsee myönteisen erityismaininnan.

Johtopäätökset

Yva-ohjelma on poikkeuksellisen laadukas ja se on mahdollistanut tarkan kommentoinnin. Hankkeen voimajohto-osuus on esitetty huomattavasti yleispiirteisemmin kuin tuulipuisto-osuus. Merkittävin puute onkin epätietoisuus siitä, kuinka lähelle asutusta voimajohto tulee ja liian yleispiirteiset kartat. Yva-selostuksen tulee sisältää selvitykset, arvioinnit tai perustellut vastaukset tässä lausunnossa ja esitetyissä muissa lausunnoissa ja mielipiteissä esitetyistä

seikoista. Neuvottelu paliskunnan kanssa tulee järjestää. Ruotsi haluaa osallistua yva-menettelyyn. Yva-menettely voi jatkua.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄ OLO

Arviointiohjelmasta annetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Lapin ympäristökeskuksessa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä on lähetetty hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään hankkeesta vastaavalle sekä tiedoksi lausuntojen ja mielipiteiden antajille. Lausunto pidetään nähtävillä koko arviointimenettelyn ajan Muonion kunnassa ja Lapin ympäristökeskuksessa ja internetissä www.ymparisto.fi > Alueelliset ympäristökeskukset > Lappi > Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > Vireillä olevat YVA-hankkeet > Mielmukkavaaran tuulipuisto. Lisäksi lausuntoon voi tutustua Muonion kunnankirjastossa ja yhteis-pohjoismaisessa kirjastoautossa.

Lausunnon valmisteluun ympäristökeskuksessa ovat osallistuneet ylitarkastaja Pekka Herva (luonnonsuojelu, reitit), ylitarkastaja Eira Luokkanen (ympäristönsuojelu) ja biologi Petri Liljaniemi (pintavedet).

Alueidenkäyttöpäällikkö

Tarja Outila

Ylitarkastaja

Leena Ruokanen

SUORITEMAKSU 4370 €

MAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN

Alueellisten ympäristökeskusten maksullisista suoritteista annetun ympäristöministeriön asetuksen (1387/2006) mukaan YVA-laissa tarkoitettu arviointiohjelmasta annettavan yhteysviranomaisen lausunnon maksu on 4 370 euroa. (Hkp-tili 350102152/M20/3012/531/MT3)

LIITE

Maksua koskeva muutoksenhaku hankkeesta vastaavalle

TIEDOKSI

Lausunnon antaneet ja mielipiteen esittäneet
Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus